

Sygn. akt I ACa 735/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Górecki
Sędziowie:	SA Małgorzata Gulczyńska SA Bogdan Wysocki (spr.)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. W. (1), J. W. (2)

przeciwko Skarbowi Państwa -(...)

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 31 maja 2012 r., sygn. akt XII C 481/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa – (...) – kwotę 324,20 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/ M. Gulczyńska /-/ M. Górecki /-/ B. Wysocki

Sygn. akt I ACa 735/12

UZASADNIENIE

Powodowie J. W. (1) i J. W. (2) wnieśli o zasądzenie od **pozanego Skarbu Państwa - (...)** na swoją rzecz kwoty 622 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami postępowania. Jako podstawę roszczenia wskazali art. 417¹ § 2 k.c. i art. 424^{1b} k.p.c. podnosząc, że ponieśli szkodę majątkową w wyniku wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Pozwany Skarb Państwa - (...) - działający przez (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany wskazał, że zakwestionowane orzeczenie sądu nie może być uznane za niezgodne z prawem oraz zaprzeczył, aby w wyniku wydania tego orzeczenia nastąpiła szkoda w majątku powodów wskazując, że orzeczenie sądu o odrzuceniu pozwu nie wypowiada się o roszczeniu powodów, a skutkuje powstaniem obowiązku organu administracyjnego rozpoznania sprawy. Jeżeli więc roszczenie powodów istniało to istnieje nadal i powodowie mogą go dochodzić w toku postępowania administracyjnego.

Wyrokiem z dnia 31 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powodowie w postępowaniu cywilnym przed Sądem Rejonowym w Lesznie w sprawie I C 342/11 domagali się od pozwanego Powiatu L. zapłaty kwoty 425 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 5 lipca 2011 r. oraz kosztami postępowania. Dochodzone roszczenie stanowiło nienależnie pobraną przez organ samorządowy opłatę za wydanie karty pojazdu przy jego rejestracji. Postanowieniem z dnia 2 września 2011 r. Sąd odrzucił pozew. Postanowienie to zostało zaskarżone przez powodów i po rozpoznaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 8 listopada 2011 r. oddalił zażalenie. W uzasadnieniu Sądy I i II instancji szeroko wyjaśniły przyczyny, dla których uznały, że droga sądowa nie była dopuszczalna dla dochodzenia przedmiotowego roszczenia. Sądy wskazały, że dla dochodzenia przedmiotowego roszczenia właściwa jest droga postępowania administracyjnego, którą uznały za otwartą dla powodów. Sądy uznały, że wniosek skierowany przez powodów do organu administracji o zwrot opłaty faktycznie zainicjował postępowanie administracyjne niezależnie od tego, czy organ we właściwy sposób to pismo zakwalifikował.

Z treści pozwu w niniejszym postępowaniu nie wynika, aby powodowie popierali swoje roszczenia na drodze postępowania administracyjnego.

Powodowie zasadności swojego roszczenia o odszkodowanie upatrywali w treści art. 424^{1b} k.p.c. wskazując, że od powyższego prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Poznaniu w sprawie XV Cz 1562/11 z dnia 8 listopada 2011 r. nie przysługuje skarga o stwierdzenie jego niezgodności z prawem. Powodowie podnieśli, że na skutek wydania powyższego orzeczenia ponieśli szkodę majątkową w postaci utraty możliwości odzyskania części opłaty za wydanie karty pojazdu oraz szkodę majątkową w postaci poniesienia kosztów postępowania w sprawie cywilnej.

Zgodnie z art. 424¹ k.p.c. warunkiem domagania się stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu jest poniesienie przez stronę szkody.

W ocenie Sądu I instancji Sąd Okręgowy w Poznaniu wydając kwestionowane przez powodów postanowienie o oddaleniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu pozwu nie zamknął powodom drogi do dochodzenia roszczenia na drodze postępowania administracyjnego, jak również szczegółowo uzasadnił swoje stanowisko. Tym samym brak jest podstaw do uznania orzeczenia za jednoznacznie niezgodne z prawem, tym bardziej, że strona powodowa nie wykazała, aby z tego powodu poniosła szkodę w rozumieniu art. 424^{1b} k.p.c. Zachodziły więc podstawy do oddalenia powództwa.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c.

Apelację od wyroku złożyli powodowie, zaskarżając go w całości. Powodowie zarzucili orzeczeniu naruszenie prawa procesowego poprzez niezastosowanie art. 424^{1b} k.p.c. oraz naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 417¹ § 2 k.c. Wskazując na te zarzuty powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji nie budzą wątpliwości i nie są kwestionowane w apelacji.

Stąd ustalenia te Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje, przyjmując je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Nie doszło też do naruszenia przez Sąd Okręgowy wskazywanych w apelacji przepisów prawa materialnego i procesowego.

Co prawda, nie można podzielić do końca stanowiska sądu orzekającego, zgodnie z którym powodowie nie wykazali, że, na skutek wydania kwestionowanych orzeczeń, zapadłych w sprawie I C 342/11 Sądu Rejonowego w Lesznie oraz XV Cz 1562/11 Sądu Okręgowego w Poznaniu, ponieśli szkodę.

Dla takiego stanowiska nie było wystarczające stwierdzenie, że powodowie mogą skutecznie dochodzić zwrotu pobranej sprzecznie z prawem części opłaty związanej z rejestracją samochodu w postępowaniu administracyjnym.

Należy bowiem zauważyć, że szkoda, wynikająca z wydania orzeczenia niezgodnego z prawem może polegać także na poniesieniu przez stronę kosztów postępowania sądowego zakończonego takim orzeczeniem.

Zgodnie bowiem z regułami wykładni językowej nie ma podstaw do wyłączania tego rodzaju uszczerbku z pojęcia szkody, o jakiej mowa w przepisach art. 417 § 1 kc oraz art. 417¹ § 2 kc (*lege non distinguente nec nostrum est distinguere*)

Tego rodzaju szkody powodowie dochodzili zaś w niniejszym procesie.

Natomiast w okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak jest podstawowej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie przepisów art. 417 kc w zw. z art. 417¹ § 2 kc.

Mianowicie w całości należy podzielić stanowisko sądu I instancji, zgodnie z którym nie sposób przyjąć, aby postanowienie Sądu Rejonowego w Lesznie z dnia 2 września 2011r o odrzuceniu pozwu było niezgodne z prawem, w rozumieniu w/w przepisów prawa materialnego oraz art. 424¹ § 1 kpc i art. 424^{1b} kpc.

W świetle ugruntowanego stanowiska judykatury i doktryny niezgodność orzeczenia sądu z prawem, uzasadniająca odpowiedzialność odszkodowawczą Państwa zachodzi tylko wówczas, gdy zostało one wydane z naruszeniem podstawowych zasad rzetelnego i sprawiedliwego orzekania..

Może to mieć miejsce wówczas, gdy orzeczenie to pozostaje w niewątpliwej sprzeczności z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane zostało w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Podkreśla się, że naruszenie przez sąd prawa musi mieć charakter ekstraordynaryjny, oczywisty, łatwo zauważalny dla każdego prawnika, bez potrzeby pogłębionej analizy i wykładni wchodzących w grę przepisów (por. wyroki Sądu Najwyższego : z dnia 31 marca 2006r w spr. IV CNP 25/05, OSNC, z. 1 z 2007r, poz. 17, z dnia 7 lipca 2006r w spr. I CNP 33/06, OSNC, z. 2 z 2007r, poz. 35, z dnia 20 stycznia 2011r w spr. I BP 4/10, LEX nr 785671 itp.).

Natomiast nie uzasadnia stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem samo przyjęcie przez sąd jednej z możliwych wykładni prawa, choćby nawet została ona następnie uznana przez judykaturę za wadliwą. W takim wypadku sąd (sędzia) działa bowiem w granicach przysługującej mu, w znacznym stopniu dyskrecjonalnej, władzy sądowniczej (por.

np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 czerwca 2010r w spr. IV CNP 114/09, LEX nr 603894, z dnia 2 grudnia 2010r w spr. I CNP 4/10, LEX nr 707842 oraz z dnia 23 listopada 2011r w spr. IV CNP 14/11, LEX nr 1119544).

Przenosząc to na grunt rozpoznawanej sprawy, należy stwierdzić, że kwestionowane przez powodów postanowienie z dnia 2 września 2011r spełnia, i to w wysokim stopniu, wszystkie wymagane standardy rzetelnego orzekania.

Zawiera ono szczegółowe ustalenia faktyczne i rzeczową, rozbudowaną argumentację prawną, odnoszącą się do wszystkich aspektów sprawy. Wskazuje też powodom drogę postępowania do dochodzenia przysługujących im roszczeń.

To samo dotyczy orzeczenia sądu odwoławczego, wydanego na skutek rozpoznania zażalenia powodów.

Wbrew pogładowi skarżących, zastosowanej przez oba sądy wykładni przepisów prawa, prowadzącej do uznania niedopuszczalności drogi sądowej, nie można uznać za rażąco, i to w sposób oczywisty, wadliwą.

Należy zauważyć, że już przed 1 stycznia 2010r, czyli przed wejściem w życie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r o finansach publicznych (Dz. U., nr 157, poz. 1240 ze zm.), tryb dochodzenia roszczeń z tytułu pobranych sprzecznie z prawem opłat, o jakich mowa w § 1 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003r w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U., nr 137, poz. 1310 ze zm.), budziła istotne wątpliwości zarówno w orzecznictwie sądów, jak i w literaturze prawniczej.

I tak, z jednej strony, przyjmowano dopuszczalność drogi sądowej przed sądem powszechnym do dochodzenia tego rodzaju „nadpłaty”, uznając ją za nienależne świadczenie o charakterze cywilnoprawnym (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007r w spr. III CZP 35/07, OSNC, z. 7-8 z 2008r, poz. 72).

Z drugiej strony w orzecznictwie sądów administracyjnych uznawano tą nadpłatę za należność publicznoprawną, przyjmując właściwość drogi administracyjnej w dochodzeniu stwierdzenia obowiązku jej zwrotu przez organ pobierający (por. uchwała 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 lutego 2008r w spr. I OPS 3/07, OSP, z. 5 z 2008r, poz. 51).

Z kolei w doktrynie przeważało zapatrywanie, wyprowadzane przede wszystkim z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006r w spr. U 6/04 (OTK-A, z. 1 z 2006r, poz. 3), zgodnie z którym przedmiotowa nadpłata winna być wręcz uznana za należność o charakterze strictly podatkowym, podlegająca zwrotowi w trybie przepisów ordynacji podatkowej (por. glosy do w/w uchwały NSA: K. Defecińskiej-Tomczak i A. Kubiak, „Państwo i Prawo”, nr 6 z 2008r, str. 133-138 oraz Z. Kmiecika, OSP, z. 5 z 2008r, str. 348 -352).

Dochodziło zatem w praktyce do swoistego „pozytywnego” sporu kompetencyjnego między sądami powszechnymi a sądownictwem administracyjnym.

W tej sytuacji w pełni uprawniona była wykładnia przyjęta przez Sąd Rejonowy w Lesznie oraz przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie I C 342/11, zgodnie z którą wolą ustawodawcy, wprowadzającego z dniem 1 stycznia 2010r w życie przepisy art. 60 pkt. 7 oraz art. 67 nowej ustawy o finansach publicznych było definitywne przesądzenie o administracyjnej drodze dochodzenia roszczeń o zwrot przedmiotowych opłat.

Dodać należy, że roszczenia powodów nie były objęte hipotezą przepisu art. 115 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U., nr 157, poz. 1241).

W tym stanie rzeczy, bazując na utrwalonej wykładni, zgodnie z którą przepisy o charakterze proceduralnym, o ile ustawa nie stanowi inaczej, mają bezpośrednie zastosowanie do toczących się postępowań (por. uzasadnienie do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001r w spr. III CZP 49/00, OSNC, z. 4 z 2001r, poz. 53), zasadnie można było przyjąć, że roszczenia dochodzone przez powodów podlegają rozpatrzeniu w postępowaniu administracyjnym.

Było to tym bardziej usprawiedliwione, że również po 1 stycznia 2010r sądy administracyjne uznawały swoją właściwość w rozpoznawaniu takich roszczeń (por. np. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 9 lutego 2011r w spr. I OSK 1732/10, LEX nr 1070785 oraz z dnia 16 czerwca 2011r w spr. I OSK 1776/10, Lex nr 1082672).

Natomiast, z przyczyn, o których była wyżej mowa, zastosowana przez sądy orzekające wykładnia prawa nie może być uznana jako w sposób oczywisty i rażąco wadliwa, i przez to niezgodna z prawem, tylko z uwagi na wydanie następnie w dniu 6 czerwca 2012r uchwały Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 24/12, w której uznano dopuszczalność drogi sądowej przed sądem powszechnym do dochodzenia omawianych roszczeń o zwrot opłat rejestracyjnych również po dniu 1 stycznia 2012r. Trafnie pozwany zwrócił uwagę, że sama konieczność udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne w tym przedmiocie świadczy o niejednoznaczności prawa w tym zakresie.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc oraz powołanych wyżej przepisów prawa materialnego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O należnych stronie pozwanej kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono (punkt 2 wyroku) na podstawie przepisów art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 kpc a także art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005r o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. nr 169, poz. 1417).

Koszty te obejmują wynagrodzenie radcy za występowanie w postępowaniu odwoławczym w wysokości 135 zł (§ 2 ust. 1 i 2 oraz § 13 ust. 1 pkt. 2) w zw. z § 6 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348 ze zm.) oraz koszty dojazdu radcy na rozprawę w wysokości 189,20 zł, zgodnie ze spisem kosztów złożonym na rozprawie apelacyjnej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012r w spr. III CZP 33/12, LEX nr 1211765, Biuletyn Sądu Najwyższego, nr 7 z 2012r, poz. 8).

/-/ B. Wysocki /-/ M. Górecki /-/ M. Gulczyńska